

Virsraksts: Ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras un paredzētās darbības ietekmes sākotnējā izvērtējuma procedūras veikšanas mērķi un slēdziena pamatojums; iestāžu pilnvaras būvniecības gadījumā

Tēze: Ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras mērķis ir iegūt visplašāko informāciju par paredzēto darbību, arī iegūstot sabiedrības sniegtu informāciju, viedokļus un priekšlikumus. Būtiska ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras sastāvdaļa – sabiedrības iesaistīšana – uzrāda arī visa novērtējuma procesa būtību.

Tēze: Darbībām, kuru iespējamā ietekme uz vidi var būt un var nebūt tāda, kurai vajadzīgs ietekmes uz vidi novērtējums, ir paredzēts paredzētās darbības ietekmes sākotnējais izvērtējums, tādējādi sākotnējā izvērtējuma mērķis ir noskaidrot, vai būtu auglīga tik detalizēta informācijas iegūšana un analīze un tik plaša sabiedrības iesaistīšana, kāda tā ir vairākās pakāpēs organizētajā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūrā.

Tēze: Ja sākotnējais izvērtējums neuzrāda tādus izzināmos ietekmes jautājumus, kuru izpētei nozīmīga būtu pilnā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras veikšana, vides institūcijas nezaudē iespēju atbilstoši veiktajam izvērtējumam tehniskajos noteikumos uzstādīt prasības, lai nelabvēlīgā ietekme uz vidi būtu pēc iespējas mazāka un iekļautos normatīvo aktu noteiktajās robežās.

Tēze: Būvniecības gadījumā reģionālās vides pārvaldes izdotie tehniskie noteikumi ir tikai viens no dokumentiem, kas izmantojams un ievērojams būvprojekta izstrādē un būvniecības ieceres galīgajā novērtējumā pašvaldībā. Tieši pašvaldības būvvalde ir tā, kura izvērtē tādus jautājumus kā iecerētās būvniecības atbilstība teritorijas plānojumam, visu tehnisko noteikumu prasībām, kā arī iecerētās būvniecības pieļaujamība, ņemot vērā konkrētu skarto personu (kaimiņu) intereses.

Tēze: Paredzētās darbības ietekmes sākotnējam izvērtējumam ir jānovēd pie pietiekami skaidras informācijas par paredzētās darbības ietekmi, lai arī bez ietekmes uz vidi novērtējuma varētu noteikt konkrētas prasības darbības veikšanai, lai ietekme uz vidi un apkārtējiem iedzīvotājiem būtu pēc iespējas mazāka.

**Latvijas Republikas Augstākās tiesas
Senāta Administratīvo lietu departamenta
2010.gada 23.decembra
LĒMUMS
Lieta Nr. A42991709
SKA – 1064/2010**

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

senatore R.Vīduša
senators A.Guļāns
senatore V.Kakste

rakstveida procesā izskatīja Vides pārraudzības valsts biroja un trešās personas SIA „Eko vējš” blakus sūdzības par Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 15.oktobra lēmumu, ar kuru noraidīts SIA „Eko vējš” lūgums par Vides pārraudzības valsts biroja direktora 2009.gada 27.novembra lēmuma darbības atjaunošanu.

Aprakstošā daļa

[1] Izvērtējot SIA „Eko vējš” iesniegumu ietekmes uz vidi sākotnējam izvērtējumam, Valsts vides dienesta Liepājas reģionālā vides pārvalde 2009.gada 25.septembrī sastādīja sākotnējā izvērtējuma apkopojumu, kurā norādīja, ka plānotā ietekme SIA „Eko vējš” ierosinātajai darbībai – četru vēja elektrostaciju būvniecībai [*adrese*] – ir nebūtiska un ieteikts nepiemērot ietekmes uz vidi procedūru.

Vides pārraudzības valsts birojs (turpmāk – Birojs) ar 2009.gada 15.oktobra lēmumu Nr.442 nolēma nepiemērot SIA „Eko vējš” ierosinātajai darbībai ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru. Ar 2009.gada 27.novembra lēmumu Nr.496 Birojs nolēma nepiemērot ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru arī saistībā ar SIA „Eko vējš” pieteikumu par izmaiņām vēja elektrostaciju augstumā un rotora diametrā.

[2] Pieteicēja *D.P.* vērsās tiesā par Biroja lēmumu atcelšanu, lūdzot arī uzdot Birojam izdot labvēlīgu administratīvo aktu par ietekmes uz vidi procedūras piemērošanu SIA „Eko vējš” ierosinātajai darbībai.

Lietā trešās personas statusā pieaicināta SIA „Eko vējš”.

[3] Administratīvā rajona tiesa ar 2010.gada 27.maija spriedumu pieteikumu noraidīja. Par spriedumu pieteicēja ir iesniegusi apelācijas sūdzību.

[4] Trešā persona iesniedza apgabaltiesā lūgumu par pārsūdzētā lēmuma darbības atjaunošanu.

[5] Administratīvā apgabaltiesa ar 2010.gada 15.oktobra lēmumu lūgumu par pārsūdzētā lēmuma darbības atjaunošanu noraidīja. Lēmums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Ievērojot likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 14.panta otrajā daļā, 26.panta pirmajā daļā un 1998.gada 25.jūnija Orhūsas konvencijas „Par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem” (turpmāk – Orhūsas konvencija) 9.pantā noteikto, ikvienai personai ir tiesības pārsūdzēt Biroja lēmumus.

[5.2] Vērtējot, vai lēmums ir pirmšķietami prettiesisks, atzīstams, ka, veicot sākotnējo izvērtējumu, Birojs vadās pēc likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 11.pantā noteiktajiem kritērijiem, kā arī tam ir jāņem vērā visas jomas, uz kurām ir attiecināma Vides aizsardzības likuma 1.panta 17.punktā minētā termina „ietekme uz vidi” definīcija (tostarp ietekme uz cilvēku, viņa veselību, ainavu un materiālajām vērtībām). Pārsūdzētajā lēmumā ir vērtēta tikai trokšņa ietekme, bet nav vērtētas citas ietekmes: kustīgu spārnu ēnas, vibrācijas, ledus gabalu atlūzas no spārnu griešanās, ko ir vērtējusi Valsts vides dienesta Liepājas reģionālā pārvalde. Birojs to nav vērtējis, jo trūcis zinātniski pamatotas informācijas par šādu ietekmi. Tomēr šāda neizvērtēšana ir pretrunā starptautiskajās, Eiropas Savienības un nacionālajās tiesībās nostiprinātajiem vides aizsardzības principiem, piemēram, piesardzības principam (Līguma par Eiropas Savienības darbību 191.panta 2.punkts, Vides aizsardzības

likuma 3.panta pirmās daļas 2.punkts, likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 3.panta 6.punkts). Pietiecēja ir iesniegusi zinātniskus pētījumus, kā vēja ģeneratori ietekmē cilvēku veselību. Tāpat konstatējams, ka Birojs arī trokšņu ietekmi nav izvērtējis pilnīgi.

[5.3] Likumā „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” ir ietvertas 1985.gada 27.jūnija Eiropas Savienības Padomes direktīvas Nr.85/337/EEK „Par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu” (turpmāk – direktīva Nr.85/337/EEK) normas. Direktīvas 2.pielikumā minētie projekti, tostarp vēja ģeneratori, var radīt būtisku ietekmi uz vidi, taču varētu pastāvēt apstākļi, kas norāda, ka konkrētajā gadījumā šāda ietekme netiks radīta. Tādējādi Birojam jāpieņem, ka šā projekta ietekme uz vidi ir būtiska, un jārod pierādījumi, ka šāda būtiska ietekme konkrētajā gadījumā netiks radīta.

[5.4] Birojam saistībā ar ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru bija jāvērtē arī aizsargjoslu jautājums, it īpaši ņemot vērā, ka gadījumā, ja aizsargjosla pārsniedz konkrētā zemesgabala robežas, tad jāvērtē īpašuma tiesību ierobežojumi kaimiņu zemesgabalos.

Turklāt, tā kā trešā persona reģionālajai vides pārvaldei ir iesniegusi pietiekami detalizētu plānotās darbības aprakstu ar zemesgabala izvietojuma shēmu un plānoto vēja ģeneratoru atrašanās vietu, reģionālajai pārvaldei bija jāiegūst informācija par precīziem attālumiem no plānotajiem vēja ģeneratoriem līdz tuvākajām apdzīvotajām vietām (mājām) un tā jāizvērtē saistībā ar iecerēto projektu.

Ievērojot minēto, pārsūdzētais lēmums ir pirmšķietami prettiesisks, tādēļ nav pamata tā darbības atjaunošanai.

[6] Par apgabaltiesas lēmumu Birojs ir iesniedzis blakus sūdzību, kurā lūdz lēmumu atcelt. Blakus sūdzībā norādīts, ka tiesa ir pamatoti atzinusi, ka Birojs sākotnējo izvērtējumu veic, ievērojot likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 11.panta kritērijus, tomēr tiesa šos kritērijus nav analizējusi. No minētās normas izriet, ka ietekmes uz vidi novērtējums ir nepieciešams tikai tām darbībām, kurām ir būtiska negatīva ietekme uz vidi.

Sākotnējā izvērtējuma mērķis ir caurlūkošana, lai konstatētu vai ietekme būs būtiska, tāpēc nepietiek tikai ar ietekmes konstatēšanu. Ietekmes būtiskums ir atkarīgs no ietekmes apjoma, skartās teritorijas ģeogrāfiskā lieluma, subjektu un objektu daudzuma tajā, ietekmes izplatības pārrobežu kontekstā, ietekmes lieluma un sarežģītības pēc ietekmju kombinācijām, ietekmes varbūtības pakāpes, kā arī ilguma, biežuma un atgriezeniskuma. Tā kā nozīmīga ir tikai būtiska ietekme, Birojam savā lēmumā arī nav jāatspoguļo visi apstākļi, kas attiecas uz lietu, bet tikai būtiskie. Nepamatots ir arī arguments, ka Birojs neņem vērā zinātniskos pētījumus, rekomendācijas un citu informāciju. Vēja ģeneratoru radītais elektromagnētiskais lauks atbilstoši pētījumiem nav liels. Nenoliedzami, ka pētījumi ir jāturpina, tomēr pētījumi nav ietekmes novērtējuma jautājums. Šajā sakarā tiesa arī nepamatoti ir atsaukusies uz piesardzības principu.

Biroja lēmums sevī ietver arī reģionālās vides pārvaldes lēmuma pamatojumu. Tādējādi visi lietas aspekti ir pienācīgi izvērtēti. Savukārt, tā kā vides aizsardzība ir nozare, kas prasa speciālas zināšanas, tiesa pati nevar noteikt, kādā detalizācijā un pie kādiem rādītājiem ietekmes izvērtējums ir uzskatāms par pilnvērtīgu.

Savukārt attiecībā uz blakus, netālu esošajiem zemesgabaliem, kurus var ietekmēt konkrētais projekts, Birojs arī vērtē ietekmes būtiskumu. Konkrētajā gadījumā, tā kā runa ir par nelielu, lokālu zemes platību (tuvumā ir viena māja), vides ietekme ir maznozīmīga. Jāņem vērā, ka ietekmes novērtējuma procedūru piemēro, kad paredzētās darbības ietekme uz vidi ir kompleksa, sarežģīta un vairākos aspektos summāra, skarot gan lielu iedzīvotāju, gan aizsargājamo sugu populāciju skaitu un padziļināta izvērtējuma ietvaros rodams labākais risinājums un alternatīvas, lai salāgotu šādas daudzveidīgās intereses.

Ar Biroja lēmumu arī netiek nedz atļauta, nedz aizliegta konkrētā iecere, bet tiek tikai izvērtēts, vai nepieciešama padziļināta izpēte, tas ir, ietekmes uz vidi novērtējuma veikšana.

Apgabaltiesa nav ņēmusi vērā, ka Biroja lēmumi par ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras nepiemērošanu ir starplēmumi, nevis administratīvie akti.

[7] Par apgabaltiesas lēmumu arī trešā persona ir iesniegusi blakus sūdzību, kurā lūdz lēmumu atcelt. Blakus sūdzībā norādīts, ka tiesa nepamatoti atzinusi, ka pārsūdzētais lēmums ietver tikai trokšņa izvērtējumu. Turklāt ar Biroja lēmumu netiek ne atļauta, ne aizliegta konkrētā iecere, jo to vērtē pašvaldība būvniecības procesā. Likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 14.panta kārtībā Birojam nav jāpieņem lēmums par ietekmes uz vidi novērtējuma veikšanu tad, ja paredzētā darbība var izraisīt nelabvēlīgu ietekmi. Tai jābūt nozīmīgai.

Birojs nodrošina, ka tiek noteikti pasākumi nelabvēlīgo ietekmju uz vidi mazināšanai, tehniskajos noteikumos paredzot konkrētas prasības.

Tiesa nav ņēmusi vērā, ka pārsūdzētais lēmums ir jau izpildīts, jo trešā persona ir jau saņēmusi tehniskos noteikumus, būvatļauju. Lietā strīdīgie lēmumi ir starplēmumi būvniecības procesā, tāpēc to pārbaude jāveic pie būvatļaujas tiesiskuma izvērtējuma.

[8] Pieteicēja par blakus sūdzībām iesniegusi paskaidrojumus, kuros norāda tālāk minēto.

[8.1] Reģionālā vides pārvalde un Birojs vadījās no maldinošas informācijas par attālumu līdz NATURA 2000 dabas liegumam, elektrostacija atradīsies NATURA 2000 papildus pētāmajā buferjoslā. Latvijas Ornitoloģijas biedrības eksperta atzinums ir kļūdainis un nonāk pretrunā ar Ministru kabineta 2007.gada 27.marta noteikumiem Nr.211 „Noteikumi par putnu sugu sarakstu, kurām piemēro īpašus dzīvotņu aizsardzības pasākumus, lai nodrošinātu sugu izdzīvošanu un vairošanos izplatības areālā”.

[8.2] Izmantota nepareiza informācija arī par tuvumā esošo apbūvi, vispār nav ņemta vērā pieteicējas īpašumā plānotā apbūve.

[8.3] Trešā persona nebija norādījusi un reģionālā vides pārvalde nebija vērtējusi visas fizikālās ietekmes, kas norādītas Ministru kabineta 2004.gada 17.februāra noteikumos Nr.87 „Kārtība, kādā novērtējama paredzētās darbības ietekme uz vidi” (turpmāk – noteikumi Nr.87) 2.4.9.apakšpunktā.

Netika novērtēta infraskaņas ietekme, par kuras esību vēja elektrostaciju gadījumā norādīts, piemēram, anotācijā par grozījumiem Aizsargjoslu likumā. Netika pietiekami novērtēta apgaismojuma ietekme, t.s. mirgošanas efekts. Nav ņemts vērā, ka uz pieteicējas īpašumu kritīs ēna.

[8.4] Nav pareiza arī trokšņa prognoze, tā veikta ar nepiemērotu datorprogrammu, nepamatoti izvēloties vidējo vēja stiprumu. Nav prognozes gadījumam, ja vairs nebūtu trokšņus slāpējošās barjeras – koku. Nav ņemts vērā, ka pieteicējas īpašums atrodas teritorijā, kura trokšņu kartē norādīta kā tāda, kurā trokšņa līmenis pārsniegs pieļaujamo. Trokšņu prognozē norādītais trokšņa līmenis neatbilst vēja elektrostacijas ražotāja tehniskajos noteikumos norādītajam.

Motīvu daļa

[9] Visupirms ir pārbaudāms Biroja arguments, ka Administratīvā apgabaltiesa nav izdarījusi pareizus secinājumus par ietekmes uz vidi sākotnējā izvērtējuma būtību un attiecīgi izpētes apjomu sākotnējā izvērtējuma ietvaros.

[10] Saskaņā ar likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 1.panta 2.punktu ietekmes uz vidi novērtējums ir procedūra, kas veicama, lai novērtētu paredzētās darbības vai plānošanas dokumenta īstenošanas iespējamo ietekmi uz vidi un izstrādātu priekšlikumus nelabvēlīgas ietekmes novēršanai vai samazināšanai vai aizliegtu paredzētās darbības uzsākšanu normatīvajos aktos noteikto prasību pārkāpumu gadījumos.

Ietekmes uz vidi novērtējums, kā tas redzams no likumā un noteikumos Nr.87 noregulētās novērtējuma procedūras, ietver darbības iespējamās ietekmes novērtējumu, iesaistot sabiedrību apspriešanā un nodrošinot sabiedrībai plašu un pilnīgu informāciju par darbību. Ietekmes uz vidi novērtējuma procesā ietekmi uz vidi vērtē ļoti plaši: ietekme uz floru, faunu, augsni, ūdeni, gaisu, klimatu, to savstarpēja ietekme uz ainavu un bioloģisko daudzveidību; ar vidi saistītas ietekmes uz cilvēkiem, to veselību un iedzīvotājiem kopumā; emisiju novēršana, atkritumu radīšana un apstrāde. Sabiedrības apspriešanai informācija par paredzēto darbību tiek nodota pakāpeniski – sākotnējā vispārīgākā līmenī, pēc tam nododot apspriešanai darba ziņojumu (noteikumu Nr.87 26.punkts), kurš sastādīts pēc īpaši izstrādātas programmas un ietver ļoti plašu ziņu klāstu, tostarp uzskates materiālus un saprotami apkopotu informāciju par iecerēto darbību. Savukārt pēc darba ziņojuma apspriešanas kompetentā iestāde, nepieciešamības gadījumā piesaistot arī ekspertus, sastāda atzinumu par darba ziņojumu, bet ierosinātājs sagatavo noslēguma ziņojumu par ietekmes novērtējumu, un arī tas ir pieejams sabiedrības apspriešanai. Tikai tad kompetentā institūcija gatavo atzinumu par noslēguma ziņojumu, par pamatkritēriju izmantojot paredzētās darbības atbilstību likumu un citu normatīvo aktu prasībām.

Šīs procedūras rezultātā sagatavotais atzinums sniedz informāciju lēmuma pieņēmējiem par paredzētās darbības akceptu. Atzinums nav administratīvais akts, ar ko tiktu atļauta paredzētā darbība.

No ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras regulējuma Senāts secina, ka novērtējuma mērķis ir iegūt visplašāko informāciju par paredzēto darbību, arī iegūstot sabiedrības sniegtu informāciju, viedokļus un priekšlikumus. Būtiska ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras sastāvdaļa – sabiedrības iesaistīšana – zināmā mērā uzrāda arī visa novērtējuma procesa būtību. „Obligātās, ar likumu noteiktās sabiedriskās apspriešanas galvenais mērķis ir nodrošināt, ka tiek pieņemts vislabākais iespējamais lēmums sabiedrības interesēs un katra cilvēka iebildumi tiek vērtēti un iespēju robežās taisnīgi ņemti vērā. Sabiedriskajai apspriešanai jākalpo diviem galvenajiem mērķiem: pirmkārt, iegūt informāciju, kas sekmētu pamatota un taisnīga lēmuma pieņemšanu, otrkārt, pārliecināt sabiedrību par to, ka tās izteiktie viedokļi tiek apspriesti.” (*sk. Satversmes tiesas 2003.gada 14.februāra sprieduma lietā Nr.2002-14-04 secinājumu daļas 2.punktu ar atsauci uz Basse E.M. Introduction to Danish Environmental Law. North European Law, ed. E.J.Hollo – K.Marttinen. Helsinki, 1995, p. 93*).

[11] Šādas kompleksas, dārgas un ilgstošas procedūras veikšana nav attaisnojama, ja paredzētās darbības iespējamā ietekme uz vidi ir noskaidrojama arī vienkāršākā procedūrā. Būtiskākos iespējamās nelabvēlīgās ietekmes gadījumus likumdevējs ir nošķīris, nosakot obligātu ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras veikšanu (likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 1.pielikumā norādītās darbības). Savukārt darbībām, kuru iespējamā ietekme uz vidi var būt un var nebūt tāda, kurai vajadzīgs ietekmes uz vidi novērtējums, ir paredzēts sākotnējais izvērtējums (likuma 2.pielikumā norādītās darbības).

Tātad sākotnējā izvērtējuma mērķis ir noskaidrot, vai būtu auglīga tik detalizēta informācijas iegūšana un analīze un tik plaša sabiedrības iesaistīšana, kāda tā ir vairākās

pakāpēs organizētajā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūrā. Biroja un trešās personas blakus sūdzībās norādītie apsvērumi šajā ziņā ir pareizi.

[12] Noteikumu Nr.87 10.punktā ir norādīts reģionālās vides pārvaldes sastādāmā sākotnējā izvērtējuma saturs, kurš nododams Birojam lēmuma pieņemšanai par ietekmes uz vidi novērtējuma nepieciešamību. Sākotnējā izvērtējuma saturā iekļauj citastarp informāciju par paredzēto darbību, iespējamām paredzētās darbības vietām un izmantojamo tehnoloģiju veidiem, par iespējamo paredzētās darbības vietu, kā arī *prognozējamo paredzētās darbības un izmantojamo tehnoloģiju ietekmi uz vidi un šīs ietekmes novērtējumu*, visus iespējamus risinājumus attiecībā uz paredzētās darbības vietu un izmantojamo tehnoloģiju veidu būtisko ietekmi uz Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (NATURA 2000) un šīs ietekmes novērtējumu, ieteikumu par sākotnējās sabiedriskās apspriešanas nepieciešamību, informāciju par sabiedrības iesniegto viedokli, ja tāds ir iesniegts, kā arī citu informāciju, kas var būt būtiska, pieņemot lēmumu par paredzētās darbības ietekmes uz vidi novērtējuma nepieciešamību.

Secināms, ka sākotnējā izvērtējumā iegūtajai informācijai ir jābūt pietiekami plašai, lai Birojs varētu pilnvērtīgi izlemt, vai darbības ietekme uz vidi ir pietiekami skaidra, vai arī nepieciešama dziļāka izpēte pilnajā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūrā.

[13] Ja sākotnējais izvērtējums neuzrāda tādus izzināmos ietekmes jautājumus, kuru izpētei nozīmīga būtu pilnā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras veikšana, prasības paredzētajai darbībai ir nosakāmas reģionālās vides pārvaldes izdotajos tehniskajos noteikumos atbilstoši Ministru kabineta 2004.gada 17.februāra noteikumiem Nr.91 „Kārtība, kādā reģionālā vides pārvalde izdod tehniskos noteikumus paredzētajai darbībai, kurai nav nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums”. Tātad vides institūcijas nezaudē iespēju atbilstoši veiktajam izvērtējumam uzstādīt prasības, lai nelabvēlīgā ietekme uz vidi būtu pēc iespējas mazāka un iekļautos normatīvo aktu noteiktajās robežās.

[14] Norādāms, ka būvniecības gadījumā reģionālās vides pārvaldes izdotie tehniskie noteikumi ir tikai viens no dokumentiem, kas izmantojams un ievērojams būvprojekta izstrādē un būvniecības ieceres galīgajā novērtējumā pašvaldībā. Tieši pašvaldības būvvalde ir tā, kura izvērtē tādus jautājumus kā iecerētās būvniecības atbilstība teritorijas plānojumam, visu tehnisko noteikumu prasībām, kā arī iecerētās būvniecības pieļaujamība, ņemot vērā konkrētu skarto personu (kaimiņu) intereses. Senāta ieskatā, vides institūcijām nav jāiedziļinās tādos jautājumos kā konkrētu īpašumu aizskārumu pakāpe, tas ir pašvaldības būvvaldes uzdevums būvatļaujas izsniegšanas procesā, noskaidrojot, vai būvatļaujas izsniegšana būtu tiesiska.

[15] Iepriekš izdarītie apsvērumi norāda vispārīgo ietvaru vērtējumam, vai sākotnējais izvērtējums un uz tā pamata pieņemtais lēmums par ietekmes uz vidi novērtējuma nepieciešamību ir pamatots. Iespējamās kļūdas faktu materiālā un to vērtējumā ir atzīstamas par būtiskām, ja Birojam šo kļūdu dēļ nav bijis iespējams pareizi izšķirties starp to, vai nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējuma pilnā procedūra vai arī pietiekama būs iestādes prasību ietveršana tehniskajos noteikumos.

[16] Pirmšķietami vērtējot izskatāmā lēmuma tiesiskumu, Senāts uzskata par nepieciešamu norādīt tālāk minēto.

Var piekrist pieteicējam un Administratīvajai apgabaltiesai tajā ziņā, ka zinātniskie pētījumi var identificēt arvien precīzākas ziņas par vēja elektrostaciju ietekmi uz apkārtējo vidi un cilvēku labsajūtu un veselību un šāda informācija nav izslēdzama no apsvērumiem. Tāpat jāpiekrīt apgabaltiesai, ka reģionālajai vides pārvaldei un Birojam ietekmju vērtēšanā ir jāvērtē visas vēja elektrostaciju darbībai raksturīgās ietekmes, ne tikai Latvijas normatīvajos aktos ar konkrētiem ierobežojumiem noregulētās. Citiem vārdiem, ir pamatota prasība izvērtēt visus ietekmes veidus un neaprobežoties tikai ar to ietekmju izvērtējumu, par kuru pastāvēšanu un raksturojumu nav nekādu šaubu un kas ir normatīvi noregulēts.

[17] Tai pašā laikā, atgriežoties pie sākotnējā izvērtējuma mērķa, jāņem vērā, ka izskatāmajā gadījumā paredzētā darbība – vēja elektrostacijas jeb vēja ģeneratori – nav novitāte pasaulē. Citās valstīs pastāv pietiekami skaidra prakse vēja elektrostaciju būvniecībā un tātad arī tām raksturīgo ietekmju novērtējumā.

Tā, Vācijā vēja elektrostaciju ietekmes novērtējumam praksē ir aprobēti vispārīgie ietekmes novērtējuma kritēriji (*sk. Stüer B. Handbuch des Bau- und Fachplanungsrechts. Planung. Genehmigung. Rechtsschutz. 3.Aufl. München: Beck, 2005, S.950-960*). Attiecībā uz ietekmi uz cilvēka veselību tiek apskatīti vairāki fizikālās ietekmes veidi. Pirmkārt, troksnis: atkarībā no vēja stipruma un virziena rotora spārnu skaņas ir dzirdamas apmēram 1500 m attālumā. Ņemams vērā, vai tas ir viens ģenerators vai vesels parks (ja tas ir parks, tad papildus veidojas savs „ritms” no visiem ģeneratoru rotoriem). No tā tiek tālāk radītas augstfrekvences vibrācijas un infraskaņa. Ilgākā laika periodā rotora spārnu skaņas, augstfrekvences vibrācijas un infraskaņa noved pie galvassāpēm, stresa simptomiem, nervu traucējumiem. Infraskaņa ir spējīga sabojāt ķermeņa šūnas. Paralēli akustiskajai ietekmei jāņem vērā arī optiskā ietekme, kas saistīta ar ainavas aizsardzību, kustību, ēnu un gaismu. Ainavas izķemojums rodas tad, ja vidējam estētiskiem iespaidiem atvērtam novērotājam konkrētā vieta kopsakarā ar ģeneratoru (ģeneratoriem) liekas apgrūtināša vai aizskaroša. Vizuālais vēja ģeneratoru iespaids ir atkarīgs gan no cilvēku uztveres, gan konkrētās ainavas (piemēram, industriāla vieta), gan no vietas plašuma, kurā tie atrodas. Optiskajos ierobežojumos tiek ierindots arī „optiskais stress”, tas ir, rotora stari, griežoties mijiedarbībā ar gaismu (sauli), rada ritmisku ēnas mešanu uz konkrētu vietu, spoguļu efektu māju logos. To sauc arī par „disko efektu”. Ar datorsimulācijām šo efektu vajadzētu novērst. Ar rotora stariem var tikt samazināta arī saules gaisma. Šīs parādības cilvēki var uztvert kā ierobežojošas. Var vērtēt arī atbilstību būvnormatīvos noteiktās prasības saistībā ar noēnojuma ilgumu dienā, gadā u.tml. Attiecībā uz kaimiņu tiesībām būtisku nozīmi iegūst arī ģeneratora attālums no personas zemesgabala. Tiesu praksē attīstījies, ka pie 500 kW jaudas un 65 m rotora augstuma attālumam līdz tuvākajam apbūvētajam zemesgabalam nevajadzētu būt mazākam par 950 m, bet 300 kW ierīcei – 500m. Senāts šo Vācijas pieredzi neliek uzskatīt par automātiski piemērojamu arī Latvijā, taču ar to vēlas uzsvērt, ka vēja elektrostaciju ietekmes nav nekas citu valstu iestāžu un tiesu praksē svešs un maz pētīts jautājums, ja reiz tik skaidri kritēriji ir aprakstīti pat rokasgrāmatā.

Atsevišķi šādu ietekmju veidi ir norādīti arī Liepājas reģionālās vides pārvaldes 2009.gada 25.septembra sākotnējā izvērtējumā (izvērtējuma 1.punkta „e” apakšpunkts) un 2009.gada 11.novembra sākotnējā izvērtējumā (izvērtējuma 1.punkta „e” apakšpunkts, iztrūkst norāde uz elektromagnētisko starojumu).

Tādējādi vispārīgi var pieņemt, ka kompetentajai iestādei arī bez ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras ir pieejams pietiekams informācijas daudzums par šāda veida darbības ietekmi uz vidi, par ietekmes būtiskumu. Uz to norāda arī Birojs paskaidrojumos tiesai (*sk. lietas 63.lapu*).

Taču šādam pieņēmumam būtu jāapstiprinās ar sākotnējā izvērtējumā un Biroja lēmumā ietvertoto pamatojumu. Pietiecēja šajā lietā norādījusi tieši uz šādiem ietekmju veidiem un to, ka tie nav izvērtēti vai ir nepietiekami izvērtēti Biroja lēmumā.

[18] Iepazīstoties ar Liepājas reģionālās vides pārvaldes 2009.gada 11.novembra sākotnējo izvērtējumu un uz tā pamata pieņemto Biroja lēmumu Nr.496, Senātam nerodas pārliecība, ka iestādes ir pietiekami analizējušas visu pietiecējas norādīto fizikālo ietekmju būtiskumu.

Padziļināti ir vērtēta tikai trokšņa ietekme. Taču Senāts pievienojas apgabaltiesas lēmuma 13.punktā ietvertajai argumentācijai attiecībā uz trokšņu ietekmes izvērtējumu. Apgabaltiesa pamatoti norāda, ka, ņemot vērā vēja ģeneratoru nepārtrauktu darbību apmēram 20 gadu garumā, ir nepietiekami izvērtēt trokšņa līmeni pie gada vidējā vēja ātruma konkrētajā vietā, bet ir jāņem vērā, ka atsevišķos mēnešos un pat vairākus mēnešus pēc kārtas vidējais vēja ātrums ir lielāks. Tādējādi arī trokšņa ietekme vairākus mēnešu pēc kārtas katru gadu var būt lielāka, nekā tas norādīts iestādes izmantotajā trokšņa izplatīšanās prognozes pārskatā. Cilvēks dzird nevis gada vidējo troksni, bet reālo. Senāts apšaubā arī to, ka trokšņa ietekmes novērtējumā būtu jāvadās pēc būvnormatīva – Ministru kabineta 2001.gada 23.augusta noteikumiem Nr.376 „Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 003-01 „Būvklimatoloģija””. Būvnormatīvu mērķis ir noteikt prasības būvēm, tātad visupirms to izturībai, nevis dot ar vēja ātrumu saistītus izejas datus trokšņa aprēķināšanai ietekmes būtiskuma noteikšanai.

Attiecībā uz pārējām fizikālajām ietekmēm sākotnējā izvērtējumā ir norādīts, ka var veidoties kustīgu spārnu ēnas, vibrācijas, ledus gabalu atlūzas no spārnu griešanās. Taču nedz sākotnējais izvērtējums, nedz Biroja lēmums nesniedz skaidrību, vai iestāde vispār ir apzinājusi un analizējusi šo ietekmju būtiskumu konkrētajā situācijā un vērtējusi to samazināšanas iespējamību un nepieciešamību. Elektromagnētiskais starojums, atšķirībā no paredzētās darbības pirmā sākotnējā izvērtējuma (Biroja lēmums Nr.442 un to pamatojošais Liepājas reģionālās vides pārvaldes sākotnējais izvērtējums), vispār nav pieminēts, nav vērtēta arī infraskaņas esība un ietekme.

Ja pieņem, ka sākotnējā izvērtējuma ietvaros vienmēr pietiek tikai vienā teikumā uzskaitīt, ka šādas ietekmes ir un tās jāņem vērā, tad iestādes praksē vispār nevarētu identificēt gadījumus, kad ir nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums tā iemesla dēļ, ka šīs ietekmes ir padziļināti pētāmas. Ja pieņem, ka iestādei šie jautājumi ir skaidri arī bez ietekmes uz vidi novērtējuma veikšanas, tad būtu sagaidāms, ka tiesas procesa laikā tiek sniegti papildu skaidrojumi par šiem jautājumiem. Tāpat iestāde varētu atsaukties arī uz iepriekš iedibināto vērtēšanas praksi un iedibinātiem ietekmes novērtējuma kritērijiem, kas konkrētajā gadījumā ļautu paredzētās darbības ietekmi izvērtēt bez ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras. Diemžēl Senāts šādus paskaidrojumus, kas pamatotu iestādes viedokli saistībā ar katru konkrētu ietekmes veidu un novērstu pietiecējas bažas par to, vai iestāde vispār šādu ietekmju būtiskumu apzinās, neatrod. Tas arī rada bažas, vai sākotnējā izvērtējumā veiktā „caurlūkošana” ir novedusi pie pietiekami skaidras informācijas par paredzētās darbības ietekmi, lai arī bez ietekmes uz vidi novērtējuma varētu vēlāk noteikt konkrētas prasības darbības veikšanai, lai ietekme uz vidi un apkārtējiem iedzīvotājiem būtu pēc iespējas mazāka.

[19] Ņemot vērā minēto, Senātam pirmšķietami nav pietiekamas pārliecības par pārsūdzētā lēmuma tiesiskumu un iespēju atjaunot tā darbību (Administratīvā procesa likuma 185.¹panta otrā daļa), ļaujot uz Biroja lēmuma pamata pieņemt tālākus lēmumus paredzētās

darbības īstenošanai. Attiecībā uz trokšņa ietekmi iestādes secinājumi izdarīti, izvēloties nepareizus izejas datus, savukārt citu fizikālo ietekmju raksturs un būtiskums vispār sākotnējā izvērtējumā nav atklāti.

Senāts uzskata, ka nav nepieciešams iedziļināties citos pieteicējas izvirzītajos iebildumos pret pārsūdzēto lēmumu, jo tie, ja ir pamatoti, var novest tikai pie vēl citu trūkumu konstatēšanas iestādes lēmumā, nevis pamatot lēmuma darbības atjaunošanu.

Biroja blakus sūdzībā izteiktie iebildumi par to, ka tiesa nepareizi izpratusi sākotnējā izvērtējuma būtību un nepamatoti uzņēmusies iestādes kompetenci novērtēt ietekmju būtiskumu, Senāts uzskata par nepamatotiem. Arī atbilstoši sākotnējā izvērtējuma būtībai, kādu to skaidro Birojs, izskatāmajā lietā vērtējamais Biroja lēmums nav pietiekami pārliecinošs iepriekš norādīto iemeslu dēļ. Tiesa arī nav neatbilstoši savai kompetencei aizvietojusi paredzētās darbības vērtējuma kritērijus ar saviem. Tiesas uzdevums ir pārbaudīt, vai iestāde pati ir pietiekami kvalitatīvi novērtējusi lietas apstākļus, un šajā gadījumā par to ir šaubas.

[20] Trešā persona argumentē, ka Biroja lēmumi par ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras nepiemērošanu vispār nav administratīvie akti, bet starplēmumi.

Senāts norāda, ka tā izskatāmo blakus sūdzību ietvaros tā kompetencē nav izšķirt jautājumu par to, vai lieta ir izskatāma administratīvā procesa kārtībā, bet tikai par to, vai ir atjaunojama administratīvā akta darbība. Kā redzams no Administratīvā procesa likuma 323.panta pirmās daļas 2. un 3.punkta, kā arī otrās daļas, likumdevējs šajās tiesību normās attiecībā uz blakus sūdzības izskatīšanas apjomu ir lietojis jēdzienu „jautājums”. Tas nozīmē, ka augstākas instances tiesai, izskatot blakus sūdzību, ir kompetence pēc būtības lemt tikai par konkrēto jautājumu, kas ar blakus sūdzību nonācis tai izskatīšanā, piemēram, par atteikšanos pieņemt pieteikumu, par pieteikuma atstāšanu bez virzības, par tiesvedības apturēšanu. Senāta ieskatā atbilstoši Administratīvā procesa likuma 323.panta jēgai blakus sūdzības kārtībā ir pārbaudāms tikai tas ar lietas virzību un izskatīšanu saistītais jautājums, ko vispirms – ar pārsūdzēto lēmumu – ir risinājusi tiesa, kuras izskatīšanā ir lieta. Jautājuma izlemšana pēc būtības līdz ar to ir saprotama tikai kā attiecīgā procesuālā jautājuma izlemšana ar citu rezultātu. Augstākas instances tiesas kompetencē nav lemt par lietas izskatīšanas virzību citā blakus jautājumā vai kopumā, kamēr to nav darījusi lietu izskatošā tiesa (*sk. arī Senāta 2008.gada 22.aprīļa lēmuma lieta Nr.SKA – 322/2008 7.punktu*).

[21] Senāts atgādina, ka šajā lēmumā izdarītie apsvērumi gan attiecībā uz faktiem, gan tiesisko regulējumu, ir tiesas pirmšķietami apsvērumi par lietu. Ietekmes uz vidi novērtējuma un sākotnējā izvērtējuma tiesiskais regulējums neapšaubāmi prasa lielāku iedziļināšanos, kā tas iespējams, izskatot blakus sūdzību pagaidu aizsardzības jautājumā. Tiesai, kas izskata lietu pēc būtības, patstāvīgi pilnībā jāveic tiesību normu interpretācija un jādod lietas apstākļu juridiskais vērtējums, Senāta apsvērumi nav uzskatāmi par vadlīnijām lietas izspriešanā.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta pirmās daļas 1.punktu un 324.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a

Atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 15.oktobra lēmumu, bet Vides pārraudzības valsts biroja un SIA „Eko vējš” blakus sūdzības noraidīt.
Lēmums nav pārsūdzams.

Senatore

(paraksts)

R.Vīduša

Senators

(paraksts)

A.Guļāns

Senatore

(paraksts)

V.Kakste